

A textil- és ruházati ipar helyzete 2005–2009

Galambos Attila

A textil- és ruházati iparban az elmúlt egy-két évtizedben, az egyre bővülő szabad kereskedelem hatására folyamatos területi és szerkezeti átrendeződés ment – és napjainkban is megy – végbe. Ezek a változások, a környező országokhoz viszonyítva a magyar textil- és ruházati termelő és kereskedelmi vállalkozásokat az átlagosnál nagyobb mértékben érintik, mivel a körülményeik, adottságaik kedvezőtlenebbek. A textil- és ruházati termékek gyártásához szükséges alapanyagok és eszközök nagyobb részét (technikai eszközöket, fonalakat, színezékeket és vegyi anyagokat a színezéséhez, kikészítéséhez stb.) importból kell beszerezni. A korábban rendelkezésre álló emberi erőforrások területén is hátrányosabb helyzetbe kerültünk a szakmai képzés mennyiségi és színvonalának háttérbe szorulása miatt.

A termelési helyzet

A meglévő kedvezőtlen körülmények hatásait a gazdasági világválság tovább rontotta, amihez a textil- és ruházati termelő és kereskedelmi vállalkozások csak részben tudtak alkalmazkodni. A kedvezőtlen értékesítési lehetőségek a termelés csökkentését eredményezték, ami a gyártó kapacitások további szűkítéséhez vezetett. Mindezt jól szemlélteti, hogy a regisztrált textil- és ruházati vállalkozások száma a 2005. évi 11 346-ról 2009-re 7607-re csökkent, miközben több vállalkozás is megszűnt, bár néhány új is alakult. A regisztrált vállalkozásokon belül az egyéni vállalkozások száma ugyanezen időszakban még nagyobb mértékben, 5552-ről 3085-re csökkent. Ugyanakkor fontos megemlíteni, hogy a regisztrált vállalkozások közül csak 75–80 % a ténylegesen működőképes.

A textil- és ruházati vállalkozások bruttó termelési értéke a 2005. évi szinthez viszonyítva 2009-re 55,8 %-ra, az exportértékesítés 56,9 %-ra, a belföldi értékesítés

pedig 54,9 %-ra esett vissza. 2010 első negyedévében tovább folytatódott ez a tendencia: 2009 első negyedévéhez viszonyítva a bruttó termelési érték 81,4 %-ra, az exportértékesítés 77,1 %-ra, a belföldi értékesítés 96,1 %-ra esett vissza. A termelés ilyen mértékű csökkenése ellenére változatlanul az export piacok játszották a főszerepet, hisz az összes értékesítésen belül az export részaránya változatlanul a 75 % körül maradt (1. ábra).

Részletes statisztika sajnos nem áll rendelkezésre, csak az előzetes adatok alapján lehet a főbb folyamatokat megbecsülni. A textilipari termékeknél a termelés-csökkenés alapvetően a félkész termékek (fonal, szövet) gyártása területén következett be (45–50 %), ami a belföldi piacok jelentős visszaesésének következménye. Ez megmutatkozik egyes félkész termékek termelésében is, például a hazai pamutfonalgyártás lényegében megszűnt, a pamutszövetgyártás pedig ugyanebben az időszakban 20 millió m²-ről 4,1 millió m²-re csökkent. A konfekcionált termékek (ágyneműk, háztartási cikkek, műszaki termékek, kötött ruházati cikkek) területén a termelés csökkenés lényegesen alacsonyabb: 15–20 % volt; ezt a belföldi és export piacokon egyaránt mutatózó értékesítési nehézségek okozták. A kötött alsóruházati termékek gyártása 34 311 db-ról 29 521-db-ra csökkent.

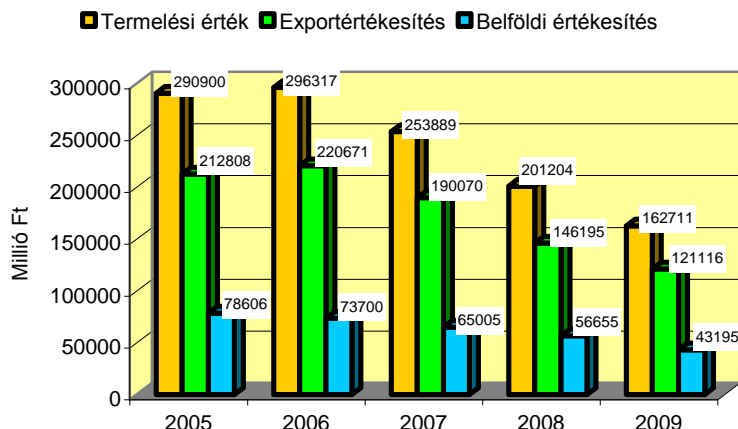
A ruhaipari termékek körében a termelés visszaesését az export jelentős csökkenése mellett a belföldi értékesítési nehézségek is meghatározták.

Létszámhelyzet, termelékenység

A termelés csökkenése a textil- és ruházati iparban foglalkoztatottak létszámára is kedvezőtlen hatást váltott ki. A teljes munkaidőben foglalkoztatottak száma 2005–2009 között 26 400 fővel csökkent.

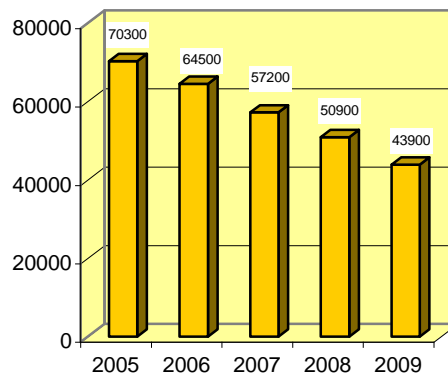
Az alkalmazottak számának alakulását a 2. ábra mutatja.

A textil- és ruházati terékek termelési és értékesítési adatai

1. ábra

Az alkalmazottak számának alakulása a textil- és ruházati iparban

2. ábra

A textil- és ruhaiparban a 2005–2009 években bekövetkezett termeléseszköken és a foglalkoztatottak létszámának csökkenése a feldolgozóiparhoz viszonyítva lényegesen kedvezőtlenebben alakult. Mindezek hatására a két szakágazat feldolgozóiparon belüli szerepe, részaránya a termelésben 1,9 %-ról 1,09 %-ra, a foglalkoztatottak számát tekintve 8,7 %-ról 5,7 %-ra esett vissza.

A textil- és ruházati vállalkozások termelékenysége alakulására csak az egy fő által termelt termelési érték adott lehetőséget (3. ábra). A termelékenységi mutató 2006-ban még 12,8 %-os növekedést mutatott a 2005. évihez viszonyítva, majd folyamatosan csökkent, 2009-ben már 2,2 %-kal maradt el a 2005. évi szinttől.

Kereskedelmi forgalom

A textiliák és ruházati termékek külkereskedelmi forgalma 2009-ben a behozatal tekintetében 11,9 %-kal, a kivitel tekintetében 30,3 %-kal maradt el a 2005. évi szinttől. A kivitel nagyarányú csökkenésének hatására az egyenleg a 2005. évi szinthez viszonyítva 71 232 millió Ft-tal romlott (1. táblázat).

1. táblázat

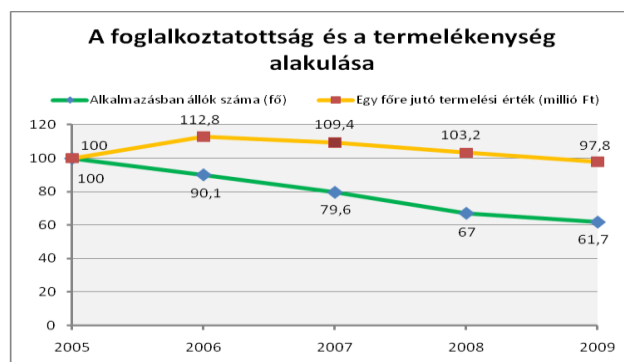
Év	Behozatal (millió Ft)	Kivitel (millió Ft)	Egyenleg (millió Ft)
2005	441 327	408 663	-32 662
2006	469 468	386 089	-83 380
2007	460 624	351 737	-108 887
2008	424 710	313 374	-111 336
2009	388 793	284 900	-103 894

A textiliák és ruházati termékek külkereskedelmi forgalmának belső struktúrájánál is jelentős változások figyelhetők meg. A textil fonal, szövet és egyéb textilipari termékek behozatala 21,5 %-kal csökkent, a ruházati cikkek és öltözképző kiegészítő termékek behozatala közel azonos szinten maradt (4. ábra). A textilfonal, szövet és egyéb textilipari termék behozatalának csökkenését jelentősen befolyásolta a re-export és bér munka konstrukciók csökkenése.

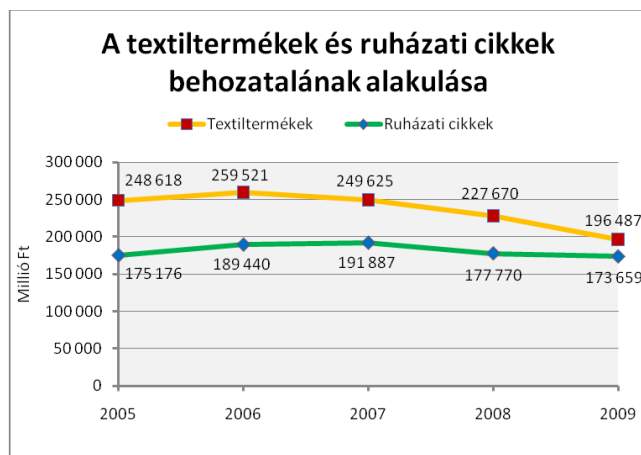
A textilfonal, szövet és egyéb textilipari termékek kivitele 7,5 %-kal, a ruházati cikkek és öltözképző kiegészítő termékeké 43,1 %-kal csökkent (5. ábra).

A textil és ruházati termékek kiskereskedelmi forgalma a 2005–2008 években kisebb ingadozásokkal, de növekedő tendenciát mutatott (4,7 %), 2009-ben az előző évhez viszonyítva azonban már 2,4 %-os csökkenés következett be, ami 2010 első negyedévében tovább csökkent (4,6 %). A textil- és ruházati termékek kiskereskedelmi forgalmának alakulását és ezen belül a nagyvállalkozások kiskereskedelmi értékesítését a 6. ábra szemlélteti.

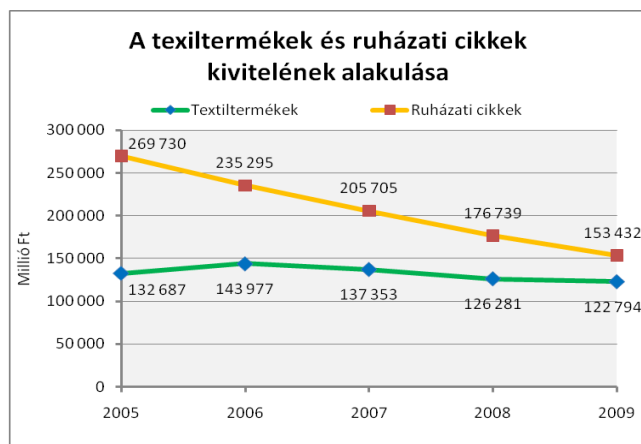
Figyelemre méltó, hogy a kiskereskedelem összes értékesítésén belül a nagy vállalkozások eladásai erőteljes növekedést mutatnak. A textil-, ruházati és lábbeli termékek összes kiskereskedelmi értékesítésében a nagy vállalkozások részaránya a 2005. évi 47,4 %-ról 2009-re 70,4 %-ra emelkedett. Ugyanakkor a kiskereskedelmi vállalkozások száma folyamatosan csökkent. 2005-ben a textil- és ruházati termékek forgalmazása területén összesen 29 345 regisztrált vállalkozás volt, ez 2009-ben 26 061-re, az egyéni vállalkozások száma ezen belül 11 974-ről 9471-re csökkent. A hipermarketek és bevásárló központok területén a kiskereskedelmi

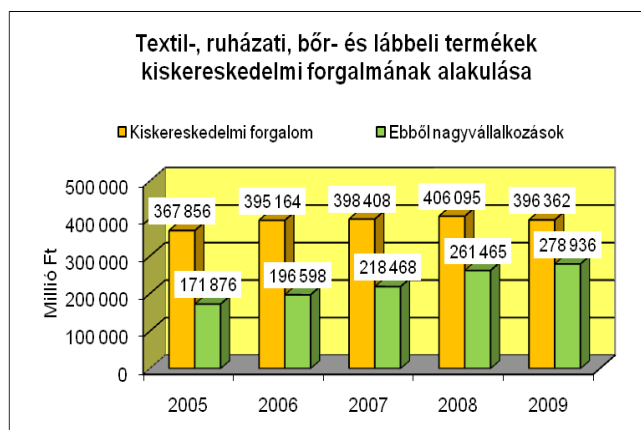
3. ábra

4. ábra

5. ábra

6. ábra

egységek száma ugyanakkor 2892-ről 3462-re növekedet.

A magyar textil- és ruházati ipar a 2005–2009 években – a globális piaci kihívások és gazdasági válság hatására – jelentős piacokat veszített el. A piaci pozíciók csökkenése ellenére export irányítottságát változatlanul fenn tudta tartani, hisz ezeken a piacokon realizálódott

a termelésének 75 %-a. A belföldi textil- és ruházati termékek összes fogyasztásában a hazai ipar részaránya jelentősen csökkent. A ruházati termékek (textil- és ruházati termékek, lábbelik) kiskereskedelmi forgalma a 2005–2009 években lényegében szinten maradt, a termelő vállalkozások belföldi értékesítése ugyanakkor 45 %-kal csökkent.